

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie z odwołania X. Y.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia [...] października 2024 r., w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągnącego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 10 kwietnia 2025 r.,

oddala odwołanie.

D.Z.

Tomasz Demendecki Paweł Czubik Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa (dalej również jako: „KRS” lub „Rada”) uchwałą nr 696/2023 z 23 sierpnia 2023 r. nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez X. Y. (dalej jako: „Skarżąca”) – sędzię Sądu Rejonowego w R.

Sąd Najwyższy wyrokiem z 29 maja 2024 r., I NKRS 88/23, uchylił ww. uchwałę i przekazał sprawę KRS do ponownego rozpoznania. W pisemnych motywach orzeczenia podniesiono m.in., że „treść uzasadnienia zaskarżonej uchwały prowadzi (...) do wniosku, że doszło do naruszenia prawa procesowego w postaci art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, czego skutkiem było rozstrzygnięcie sprawy w sposób dowolny, bez uwzględnienia materialnoprawnych przesłanek decyzji w przedmiocie oświadczenia sędziego o woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego” (s. 9), a dalej stwierdzono, że „Rada uzasadniając uchwałę niewyrażającą zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek przejścia w stan spoczynku nie może ograniczać się do użycia zawartych w art. 69 § 1b p.u.s.p. pojęć, wskazując tylko na brak interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego, a taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie” (s. 13).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą nr [...] z [...] października 2024 r., podjętą w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągnącego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku, działając na podstawie art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 334; dalej jako: „p.u.s.p.”), nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Skarżącą.

W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in., że w celu przygotowania sprawy do rozpatrzenia na posiedzeniu KRS, przewodniczący Rady wyznaczył zespół, zawiadomił Ministra Sprawiedliwości o jego powołaniu oraz o sprawach indywidualnych przekazanych zespołowi w celu przygotowania ich do rozpatrzenia na posiedzeniu Rady. Minister Sprawiedliwości nie przedstawił opinii w trybie art. 31 ust. 2b ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1186; dalej jako: „ustawa o KRS”).

Zespół członków KRS, po wszechstronnym oraz wnikliwym przeanalizowaniu zgromadzonej w sprawie dokumentacji, uznał, że materiały są wystarczające do zajęcia stanowiska. Mając na uwadze okoliczności zgromadzone w sprawie, zespół przyjął stanowisko o rekomendowaniu Radzie niewyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Skarżącą (za uwzględnieniem wniosku oddano 1 głos „za”, 1 głos „przeciw”, 1 głos „wstrzymujący się”).

Zgodnie z art. 69 § 1b p.u.s.p., Krajowa Rada Sądownictwa może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. W tym kontekście kluczowa jest treść art. 69 § 1 p.u.s.p., zgodnie z którym sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia (...). Nie budzi żadnych wątpliwości, że zasadą i regułą jest zatem obligatoryjne przejście sędziego w stan spoczynku wraz z osiągnięciem określonego wieku. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*.

Podjmując uchwałę Rada uwzględniła całą zgromadzoną w postępowaniu dokumentację. Biorąc pod uwagę m.in. sytuację kadrową Wydziału, w którym Skarżąca orzeka, a także przedłożone dane statystyczne dotyczące jej pracy, Rada stwierdziła, że nie ma podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez nią stanowiska sędziego. Osiągane wyniki, pełniona funkcja, jak również sytuacja kadrowa Wydziału, nie uzasadniają w żaden szczególny czy wyjątkowy sposób, pozostawienia Skarżącej w czynnej służbie sędziowskiej. W niniejszej sprawie nie zachodzą okoliczności, które mogłyby uzasadniać odstępianie od zasady, jaką jest przejście sędziego w stan spoczynku. Sąd Najwyższy jako jedną z przyczyn uchylenia pierwotnej uchwały wskazał dokonanie błędnej interpretacji dokumentacji zgromadzonej w sprawie. W ocenie Sądu Najwyższego posiadanie bardzo dobrej stabilności orzecznictwa, sporządzanie uzasadnień w terminie oraz „praktycznie” niekorzystanie ze zwolnień lekarskich – to przesłanki uzasadniające pozostawienie sędziego w czynnej służbie sędziowskiej. Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że przede wszystkim należy zwrócić uwagę na przedmiot (uchwałę) i cel toczącego się postępowania (dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) oraz ustawowe przesłanki umożliwiające pozostawienie Skarżącej w czynnej służbie sędziowskiej (interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny). Do tych przesłanek nie należy liczyć przydzielonych i zakończonych przez sędziego spraw, efektywność jego pracy, czy to jak wypada na tle innych sędziów, ile urlopu wykorzystał lub przez jaki okres przebywał na zwolnieniu lekarskim. Rada nie kwestionuje opinii, jaką cieszy się Skarżąca w środowisku prawniczym, jej wysokich kwalifikacji

zawodowych, osiągnięć, czy bogatego doświadczenia orzeczniczego, które z pewnością jest większe niż tego kto dopiero obejmie takie stanowisko sędziowskie lub zaczyna orzekać na takim stanowisku. Niemniej jednak pokoleniowa wymiana kadr sędziowskich wiąże się z racjonalnym wykorzystaniem „kadr sądownictwa powszechnego”, o którym mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p., jako ustawowym kryterium brany pod uwagę przy podejmowaniu uchwał w przedmiocie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65. roku życia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się pogląd, że możliwość dalszego zajmowania stanowiska prokuratora (a także sędziego) stanowi wyjątek od zasady, według której z dniem osiągnięcia określonego wieku przechodzi on w stan spoczynku. Wskazane w art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. przesłanki odnoszą się do wyrażenia zgody, a nie stanowią przesłanek jej niewyrażenia. Ponadto przepis ten wskazuje również na uznanie, jakie w tej mierze przysługuje Radzie – ustawa wyraźnie stanowi, że KRS „może wyrazić zgodę”, a nie „wyraża zgodę”. Innymi słowy, wyraz „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) Rady do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65. roku życia.

Wprawdzie ze zgromadzonej dokumentacji wynika, że Skarżąca nienagannie sprawuje urząd sędziego, jednakże w jej pracy nie dostrzeżono żadnych ponadnormatywnych okoliczności leżących po stronie interesu wymiaru sprawiedliwości, czy też interesu społecznego, mogących przesądzić o potrzebie dalszego zajmowania przez nią stanowiska sędziego. Odnosząc się do pojęcia „interesu wymiaru sprawiedliwości” i „ważnego interesu społecznego”, o których mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p., Rada uznała, że są to pojęcia niedookreślone, których wypełnienie konkretną treścią ustawodawca pozostawił KRS, wskazując jedynie, że za pozytywnym ustaleniem, iż zachodzą one w konkretnej sprawie może przemawiać racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów.

Przejsie sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65. roku życia – powinno być więc traktowane jako reguła, która realizuje zasadę wprost wyrażoną w art. 180 ust. 4 Konstytucji RP (przechodzenie sędziego w stan spoczynku po uzyskaniu ustawowo określonej granicy wieku). Natomiast

możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma jedynie charakter fakultatywny i stanowi wyjątek od tej reguły. Możliwość „dalszego zajmowania stanowiska sędziego” (tj. po osiągnięciu wieku przejścia sędziego w stan spoczynku) nie stanowi konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości.

Po wszechstronnym rozpatrzeniu sprawy, Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła – także w oparciu o dotychczas ukształtowaną linię orzeczniczą Sądu Najwyższego – że zasadą jest przejście sędziego w stan spoczynku. Każde odejście doświadczonego i rzetelnego sędziego w stan spoczynku jest pewnym „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale też jest naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła już 65. rok życia. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*. Natomiast art. 69 § 1b p.u.s.p. stanowi wyjątek od powyższej zasady, a użyty w nim przez ustawodawcę zwrot „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65. roku życia, o ile jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym. Zgodnie z przyjętym zatem przez ustawodawcę założeniem, odstępianie od omawianej zasady musi wynikać z wyjątkowych okoliczności mających szczególnie doniosły charakter. Rada w niniejszej sprawie nie dostrzegła wyjątkowych przesłanek pozwalających na uwzględnienie wniosku Skarżącej.

Powyższe okoliczności spowodowały, że w trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa [...] października 2024 r. za wyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Skarżącą oddano 7 głosów „za”, przy 7 głosach „przeciw” i 6 głosach „wstrzymujących się” (ogółem oddano 20 głosów).

Pismem z ... grudnia 2024 r. Skarżąca wniosła odwołanie od ww. uchwały KRS nr [...] z [...] października 2024 r., zaskarżając ją w całości z powodu sprzeczności z prawem. Uchwale zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, to jest:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 69 § 1b p.u.s.p., co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, poprzez błędną jego wykładnię i nieuprawnione przyjęcie przez KRS, że ani interes wymiaru sprawiedliwości ani ważny interes społeczny, a w szczególności racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów, nie przemawiają za tym, aby Skarżąca w dalszym ciągu zajmowała stanowisko sędziego w Sądzie Rejonowym w R.,

2. art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, poprzez brak wszechstronnego rozważenia sprawy przez KRS, na podstawie udostępnionej dokumentacji i pominięcie w jej ocenie opinii Prezesów Sądu Rejonowego i Sądu Okręgowego w R., odnoszących się do dorobku orzeczniczego Skarżącej, wyników pracy zawodowej, zobrazowanych dołączonymi do wniosku tabelami, aktualnego obciążenia obowiązkami pozaorzecznycznymi, równie istotnymi z perspektywy funkcjonowania Sądu, co aktywność na płaszczyźnie orzeczniczej,

3. art. 42 ust. 1 ustawy o KRS, poprzez brak należytego merytorycznego uzasadnienia uchwały, co utrudniło zapoznanie się z jej motywami i sformułowanie zarzutów zaskarżenia.

W oparciu o powyższe zarzuty – rozwinięte następnie w uzasadnieniu odwołania – Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Krajowej Radzie Sądownictwa.

W odpowiedzi na odwołanie Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o oddalenie odwołania, jako pozbawionego uzasadnionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem zaskarżona uchwała KRS odpowiada prawu.

Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o KRS, uczestnik postępowania przed KRS może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały Rady z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej. Przedmiotem kontroli

sprawowanej przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 44 ustawy o KRS jest merytoryczna treść uchwał Rady, przy czym kryterium tej kontroli stanowi ich zgodność z prawem materialnym oraz proceduralnym – w takim zakresie, w jakim ewentualne uchybienia przepisom postępowania mogły mieć wpływ na kształt podjętego w danej uchwale rozstrzygnięcia.

Zarzuty Skarżącej dotyczą naruszenia art. 69 § 1b p.u.s.p. oraz art. 33 ust. 1 i art. 42 ust. 1 ustawy o KRS. Tak sformułowane zarzuty nie zasługują w niniejszej sprawie na uwzględnienie.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na art. 69 § 1 p.u.s.p., zgodnie z którym „sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia (...)”. Nie budzi żadnych wątpliwości, że zasadą i regułą jest obligatoryjne przejście sędziego w stan spoczynku wraz z osiągnięciem określonego wieku. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*.

Z kolei art. 69 § 1b p.u.s.p. stanowi wyjątek od powyższej zasady, a użyty wyraz „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65. roku życia, o ile jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym. W przypadku skorzystania z fakultatywnego rozwiązania zawartego w ww. przepisie, na Radzie spoczywa obowiązek wykazania i uzasadnienia, że interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny wymaga odstąpienia od zasady przejścia sędziego w stan spoczynku po osiągnięciu 65. roku życia, a jej uchwała ma charakter konstytutywny.

Przepisy w tym zakresie są jednoznaczne, wiążą strony i sądy, a dokonywane interpretacje czy wytyczne nie mogą być z nimi sprzeczne.

W ocenie Sądu Najwyższego w składzie orzekającym, pokoleniowa wymiana kadr sędziowskich wiąże się z racjonalnym wykorzystaniem „kadr sądownictwa powszechnego”, o którym mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p., jako ustawowym kryterium brany pod uwagę przy podejmowaniu uchwał w przedmiocie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65. roku życia. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 maja 2011 r., III PO 2/11, wprost wskazał, że „pokoleniowa” wymiana kadr prokuratorskich, związana z jednej strony, z osiąganiem przez zasłużonych prokuratorów wieku umożliwiającego im skorzystanie z przywileju

prokuratorskiego stanu spoczynku, a z drugiej strony, z potrzebą umożliwienia przejścia tej służby przez innych doświadczonych prokuratorów, a także zapewnienie etatów dla nowych kadr prokuratorskich, jest uzasadnionym kierunkiem prowadzenia polityki kadrowej w jednostkach organizacyjnych prokuratury (zob. też wyroki Sądu Najwyższego: z 3 marca 2011 r., III PO 12/10; z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 80/21). Ta argumentacja jest aktualna także w odniesieniu do sędziów, gdyż ustawowe regulacje dotyczące dalszego zajmowania stanowisk przez prokuratorów i sędziów po osiągnięciu przez nich 65. roku życia są analogiczne.

Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oceny celowości realizowanej przez Radę polityki kadrowej sądownictwa powszechnego. Rozpoznając wniesione odwołanie Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do ingerencji w materialną treść zaskarżonej uchwały, albowiem dokonanie oceny co do zasadności dalszego zajmowania stanowiska sędziego stanowi wyłączną kompetencję Rady (wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 22/21). Sąd Najwyższy uprawniony jest jedynie do zbadania uchwały KRS pod kątem zgodności z prawem. Zasadność takiej decyzji nie podlega kontroli ze strony Sądu Najwyższego, o ile nie miało wpływu na nią naruszenie zasady legalności, w tym użycie niedozwolonego kryterium oceny (wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I NO 16/18).

„Interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”, o których mowa w art. 69 § 1b PrUSP, to pojęcia niedookreślone, których wypełnienie konkretną treścią ustawodawca pozostawił Krajowej Radzie Sądownictwa wskazując jedynie, że za pozytywnym ustaleniem, iż zachodzą one w konkretnej sprawie, mogą przemawiać racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Przykłady te stanowią istotną wskazówkę interpretacyjną. Wynika z nich bowiem jednoznacznie, że „interes”, o którym mowa wyżej, ma charakter pozytywny, a nie negatywny. Każde odejście doświadczonego i rzetelnego sędziego w stan spoczynku jest pewnym „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale też jest naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła już 65. rok życia.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na przedmiot (uchwała) i cel toczącego się postępowania (dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) oraz ustawowe przesłanki umożliwiające Radzie pozostawienie Skarżącej w czynnej służbie sędziowskiej (interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny). Do tych przesłanek nie należy liczba przydzielonych i zakończonych przez sędziego spraw, efektywność jego pracy, czy to jak wypada na tle innych sędziów, ile urlopu wykorzystał lub przez jaki okres przebywał na zwolnieniu lekarskim. Sąd Najwyższy nie kwestionuje estymy, jaką cieszy się sędzia X. Y. w środowisku prawniczym, Jej wysokich kwalifikacji zawodowych i nieprzeciętnego wykształcenia, osiągnięć, czy bogatego doświadczenia orzeczniczego. Podniesione w odwołaniu okoliczności dotyczące zaskarżonej uchwały KRS nie stanowią uchybień, zaś sama decyzja ma być uzasadniona ustawowymi przesłankami – interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym.

Konkludując powyższe, zdaniem Sądu Najwyższego, Rada miała prawo do własnej oceny, a nie odstępując w tym konkretnym przypadku od zasady, zgodnie z którą sędzia przechodzi w stan spoczynku po ukończeniu 65. roku życia, nie naruszyła prawa.

Przechodząc dalej należy podkreślić, że zaskarżona uchwała KRS z [...] października 2024 r. została podjęta po uchyleniu przez Sąd Najwyższy wyrokiem z 29 maja 2024 r., I NKRS 88/23, pierwotnej uchwały KRS (nr 696/2023 z 23 sierpnia 2023 r.), także negatywnej dla Skarżącej. W ocenie Sądu Najwyższego w obecnym składzie, lektura uzasadnienia uchwały nr [...] nie nasuwa żadnych wątpliwości w zakresie rzetelnego rozważenia całokształtu okoliczności sprawy przez Radę. Na s. 3-6 pisemnych motywów uchwały KRS prezentuje jasne stanowisko o przysługującej jej wyłącznej kompetencji do wyrażania zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego i dodaje, że „w niniejszej sprawie nie zachodzą okoliczności, które mogłyby uzasadniać odstępianie od zasady, jaką jest przejście sędziego w stan spoczynku” (s. 4). Dalej dodano, że „Rada w niniejszej sprawie nie dostrzegła wyjątkowych przesłanek pozwalających na uwzględnienie wniosku Pani sędzi X. Y.” (s. 6).

Samo uzasadnienie uchwały jest zwięzłe, ale prezentuje główne motywy jej podjęcia. Rada uwzględnia walory Skarżącej (zwłaszcza s. 4), ale równocześnie

jednoznacznie wywodzi, że nie dostrzega konieczności (potrzeby) odstąpienia od wiodącej reguły „pokoleniowej wymiany kadr sędziowskich”.

W świetle powyższego, zarzuty braku wszechstronnego rozważenia sprawy (art. 33 ust. 1 ustawy o KRS) oraz wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonej uchwały (art. 42 ust. 1 ustawy o KRS) także nie zasługują na uwzględnienie.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS orzekł jak w sentencji wyroku.

D.Z.

[r.g.]

Tomasz Demendecki Paweł Czubik Mirosław Sadowski